

Impostos: pagar pel

Prendre consciència dels greus problemes ambientals que afecten el planeta no basta. Calen eines polítiques per a reconvertir la indústria i afavorir un consum més responsable. L'aplicació d'impostos ambientals podria ser determinant en els decennis vinents.

Un informe de l'Agència Europea de Medi Ambient, presentat no fa gaire pel Centre d'Estudis d'Informació Ambiental (CEIA) i la Generalitat de Catalunya, avalua setze impostos ambientals que s'apliquen a països de la Unió Europea i països escandinaus. La conclusió és positiva: els impostos han estat eficaços des del punt de vista ambiental i han tingut un cost raonable. Després d'uns anys de funcionament els impostos han anat guanyant terreny amb objectius i resultats diferents. Tot i així, no ha desaparegut la por dels més escèptics a la pèrdua de competitivitat de les empreses, a l'augment de la desocupació i al cost d'aquests impostos sobre els grups de renda més baixa.

Els impostos ambientals aplicats fins ara van destinats a incentivar un canvi d'actitud de productors i consumidors. Tanmateix, n'hi ha que no actuen directament, ans serveixen per a aconseguir una nova política econòmica: traspasar les càrregues fiscals sobre el treball i incloure els costos ambientals, les "externalitats", al cost dels béns i serveis que perjudiquen el medi.

El principal objectiu de la política ambiental és d'evitar la degradació de l'entorn. L'aplicació de certs impostos pot proporcionar incentius per canviar el comportament de consumidors i productors amb vista a una utilització més sostenible dels recursos naturals. És el cas de l'impost sobre les emissions de sofre a través del qual els productors suecs tenen l'incentiu de reduir les emissions mitjançant la instal·lació de filtres, o de l'ús de nous processos menys contaminants. Els consumidors també tenen un incentiu

per reduir-ne el consum perquè l'impost ha incrementat el preu del producte. En dos anys es va reduir un 40% el contingut mitjà del sofre del combustible.

Però un impost no sempre aconseguirà de canviar els hàbits. Un augment del preu del combustible provocat per l'aplicació d'un impost no portarà canvis quant a l'ús del cotxe, si no va acompanyat d'unes altres accions, com la millora

ARXIU / RAFA GIL

del transport públic. A més, si el cost de l'impost no és gaire elevat per al consumidor i per al productor, els sortirà més a compte pagar que no pas canviar de conducta. Però això no vol pas dir que l'impost hagi estat un fracàs, sobretot si abans s'ha fet un estudi de la seva aplicació.

Als Països Baixos hi ha una taxa sobre el soroll de les aeronaus que, tot i que no aconsegueix que els fabricants d'avions investiguin en tecnologies noves i cares, serveix per a recaptar diners destinats a pagar els aïllaments dels edificis del voltant de l'aeroport. Amb l'impost no s'ha reduït la contaminació acústica, però s'ha evitat que afecti les persones que l'haurien de suportar.

Hi ha impostos que no pretenen directament un canvi d'actitud. El seu objectiu és d'aconseguir la incorporació directa dels costos dels serveis i perjudicis ambientals al preu dels béns, dels serveis i de les activitats que els produeixen. Per exemple, la contaminació resultant de les centrals tèrmiques de carbó contribueix a generar pluja àcida que perjudica sòls, vegetació, aigües i edificis pertanyents a gent i països que no són beneficiaris directes d'aquestes centrals. En canvi, els preus pagats pels productors i consumidors d'electricitat no inclouen aquests costos "externs". Això és causa de distorsions econòmiques. La producció d'electricitat se situa per sobre els nivells d'eficiència econòmica que obtindria, davant algunes altres energies, si s'apliqués un impost ambiental per corregir els danys que fan les centrals. És el que se'n diu la internalització de les externalitats, o també, més popularment "qui contamina, paga".

Però també hi ha externalitats positives resultants dels efectes secundaris d'una activitat econòmica que pot beneficiar tota persona que no s'hi troba directament involucrada. La silvicultura n'és un cas. Per a aquestes activitats, en alguns casos es podria actuar en sentit contrari, és a dir, disminuint la pressió fiscal.

Reforma fiscal verda. Els beneficis generats pels impostos poden utilitzar-se per tractar problemes ambientals o per subvencionar canvis d'actitud en activitats no agressives amb el medi. Però també tenen una altra funció, segons l'estudi de l'Agència Europea de Medi

Als Països Baixos hi ha una taxa sobre el soroll de les aeronaus. Tot i que no aconsegueix que els fabricants d'avions investiguin en tecnologies noves i cares, serveix per a recaptar diners destinats a pagar els aïllaments dels edificis del voltant de l'aeroport.

medi natural

Ambient. Es tracta de recaptar diners per a l'administració, a través dels impostos ambientals, per reduir els impostos sobre el treball o el capital. En general, els impostos sobre el treball, el capital o els estalvis són més costosos en termes de benestar econòmic que no pas els impostos ambientals, perquè redueixen l'estímul al treball, l'estalvi o la inversió. És aquest pas d'impostos de "béns" econòmics, com són el treball o el capital, a "mals" econòmics, com ara la contaminació, que s'anomena reforma fiscal verda.

El *Llibre Blanc* de Jacques Delors, del 1993, defensava un traspass fiscal del treball al medi perquè asseguraria la millora de la competitivitat: "La Comunitat milloraria la fortalesa total de l'economia mitjançant l'ús òptim dels seus recursos i la prevenció d'operacions costoses de descontaminació, i al mateix temps obtindria l'avantatge d'ésser la primera; aquest factor no ha de subestimar-se, com sigui que les noves tecnologies no són tan sols una necessitat del món industrialitzat, sinó també dels països menys industrialitzats o de nova industrialització".

Tota decisió en política econòmica en l'actualitat no es pot deslligar d'una economia internacionalitzada. Per aquest motiu, l'aplicació d'impostos ambientals, una mesura econòmica, pot tenir repercussions importants en la competitivitat de les empreses europees i en el medi dels països menys desenvolupats. Teresa Ribeiro, cap de projecte de l'Agència Europea Medi Ambient, creu que en el cas de l'efecte climàtic, "no importa on reduïm les emissions de CO₂. Tant ens afecta a Europa com a qualsevol altre continent. Els països europeus que imposen determinades taxes ambientals poden afavorir el desplaçament de les indústries obsoletes al tercer món. Per això crec que una part dels beneficis de les taxes han de destinar-se a millorar tec-

nològicament la indústria del tercer món."

Els estats de la Unió Europea han augmentat de forma contínua la utilització dels impostos ambientals respecte a la dècada anterior, sobretot aquests darrers cinc anys o sis. Especialment als països escandinaus, però també a Àustria, Bèlgica, França, Alemanya, els Països Baixos i el Regne Unit, des que el cinquè Programa d'Acció Ambiental de la UE del 1992 va recomanar més utilització d'instruments econòmics com els impostos ambientals.

Taxa de sanejament. Catalunya ha estat pionera a l'estat espanyol en l'aplicació d'impostos ambientals. Des de principi dels anys 80, el pla de sanejament se subvenciona amb un cànon que s'aplica al rebut de l'aigua. Es tracta d'un impost finalista, que té per objectiu de finançar les infraestructures de lluita contra la contaminació de l'aigua (depuradores...). A més, busca un efecte dissuasori sobre consumidors i industrials perquè redueixin el malbaratament i la contaminació de l'aigua. La recaptació del cànon de residus va directament a la Junta de Sanejament.

Actualment el Parlament de Catalunya tracta la llei de residus que establirà un cànon, molt possiblement a partir del 1998. La Conselleria de Medi Ambient afirma que vol afavorir el reciclatge, creant un cànon sobre les operacions finals de tractament de residus com els abocaments o les incineracions.

El govern espanyol també estudia l'aplicació d'una directiva europea sobre els envasaments. Es tracta d'aplicar un cànon sobre el preu de l'envàs per reduir l'ús d'aquests productes que representen el 60% del que hi ha a la bossa de les escombraries.

Tanmateix, l'informe de l'Agència Europea del Medi Ambient reconeix que els impostos no sempre poden ser tan eficaços com els re-

glaments. Quan els efectes ambientals de la contaminació tenen repercussions locals en ecosistemes específics pot ser necessari, en la zona concernida, de controlar els contaminadors encara que no tinguin costos alts de reducció de la contaminació. En tot cas, els impostos es presenten com una mesura més incerta que no pas els reglaments. I si és necessària una determinada reducció de la contaminació, els reglaments l'aconseguiran amb més certesa que no pas els impostos. Uns impostos que, en molts casos, paguen tant els qui treuen beneficis de la contaminació, com els qui només són culpables de consumir allò que la indústria els proporciona.

Si és necessària una determinada reducció de la contaminació, els reglaments l'aconseguiran amb més certesa que no pas els impostos. Uns impostos que, en molts casos, paguen tant els qui treuen beneficis de la contaminació, com els qui només són culpables de consumir allò que la indústria els proporciona. (Foto: Arxiu)

Ignasi Gallart